

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning V i Fördraget om Europeiska unionen)

RÅDETS GEMENSAMMA STÅNDPUNKT 2004/85/GUSP

av den 26 januari 2004

om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika och om upphävande av gemensam ståndpunkt 2001/374/GUSP

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT FÖLJANDE
GEMENSAMMA STÅNDPUNKT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 15 i detta,

med beaktande av slutsatserna från Europeiska råden i Köln, Helsingfors, Feira och Nice samt EU:s program för förebyggande av våldsamma konflikter, och

av följande skäl:

- (1) Det grundläggande ansvaret för förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika ligger hos afrikanerna själva.
- (2) Förenta nationernas säkerhetsråd har det grundläggande ansvaret för att upprätthålla fred och säkerhet enligt Förenta nationernas stadga.
- (3) Vid utformningen av beslut i FN:s säkerhetsråd säkerställs iakttagandet av Europeiska unionens ståndpunkter och intressen genom tillämpning av artikel 19 i Fördraget om Europeiska unionen.
- (4) Den 14 maj 2001 antog rådet gemensam ståndpunkt 2001/374/GUSP om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika ⁽¹⁾.
- (5) Främjandet av fred, säkerhet och stabilitet på kontinenten är ett av målen för Afrikanska unionen (AU) och en fredlig lösning av konflikterna bland medlemsstaterna är en av principerna i den konstituerande rättsakt genom vilken AU inrättades. Förebyggande, hantering och lösning av konflikter har varit föremål för dialog med Afrikanska enhetsorganisationen (OAU) och dess efterföljare AU samt finns med i Kairoförklaringen och handlingsplanen från Kairo.
- (6) Det finns ett samband mellan konfliktförebyggande och demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och sunt styrelseskick, där utvecklingsamarbete spelar en strategisk roll för att stärka förmågan till fredlig hantering av konflikter.

(7) Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater ingick partnerskapsavtal med AVS-staterna i Cotonou den 23 juni 2000.

(8) Europaparlamentet antog den 30 november 2000 en resolution om kvinnors deltagande i fredlig lösning av konflikter och den gemensamma parlamentariska AVS-EU-församlingen antog den 21 mars 2002 en resolution om jämställdhetsfrågor.

(9) Rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) antog den 8 december 2003 rådets riktlinjer om skydd för civilbefolkningen i EU-ledda krishanteringsoperationer.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Syftet med denna gemensamma ståndpunkt är att bidra till att förebygga, hantera och lösa våldsamma konflikter i Afrika genom att stärka Afrikas förmåga och handlingsmöjligheter på detta område, i synnerhet genom en förbättrad dialog och stöd till Afrikanska unionen, subregionala organisationer och initiativ samt det civila samhällets organisationer. På detta sätt kommer Europeiska unionen att ta ytterligare steg för att främja samordning mellan de många inblandade aktörerna, bland annat genom en närmare samordning av gemenskapens och dess medlemsstaters åtgärder.

2. Allteftersom EU stärker sin förmåga till krishantering och konfliktförebyggande skall den förbättra sitt nära samarbete med FN och berörda regionala och subregionala organisationer för att uppnå ovannämnda syfte. Samarbetet med FN i fråga om krishantering skall föras vidare i överensstämmelse med och som ett led i genomförandet av den gemensamma förklaring om FN:s och EU:s krishanteringssamarbete som Förenta nationernas generalsekreterare och ordförandeskapet utfärdade den 24 september 2003. EU skall trots sitt engagemang för Afrikas egenansvar fortsätta att vara redo att närhelst det är nödvändigt ingripa i krishanteringen i Afrika med sina egna resurser.

⁽¹⁾ EGT L 132, 15.5.2001, s. 2.

3. EU skall utveckla långsiktiga konfliktförebyggande och fredsskapande initiativ, med insikt om att framsteg på dessa områden också för afrikanska stater är en nödvändig förutsättning för att bygga upp och vidmakthålla kapacitet att effektivt hantera terrorism.

4. EU skall utforma en proaktiv, övergripande och integrerad strategi, som även skall tjäna som en gemensam ram för enskilda medlemsstaters åtgärder. Som en del av detta och för att förbättra förmågan till ett tidigt ingripande, skall ordförandeskapet med hjälp av generalsekreteraren/höge representanten och kommissionen fortsätta att utarbeta en årlig översikt för identifiering och övervakning av potentiella våldsamma konflikter och lägga fram nödvändiga politiska alternativ för att förhindra att de bryter ut eller upprepas.

Artikel 2

För att konfliktförebyggande skall bli framgångsrikt behövs en beredvillighet att vidta åtgärder innan en situation urartar i våld. Samtidigt som EU inser behovet av att reagera på befintliga kriser, skall unionens politik således inriktas på att genom snabba insatser förhindra att våldsamma konflikter bryter ut och sprider sig samt på att förebygga att våldsamma konflikter upprepas. I detta sammanhang skall EU:s åtgärder omfatta

- förebyggande av konflikter genom försök till behandling av de mer strukturella grundläggande orsakerna genom en inriktning på de direkta orsakerna – utlösande faktorer – till våldsamma konflikter,
- krishantering genom inriktning på akuta faser av konflikter genom stöd till insatser för att få slut på våldet,
- fredsskapande genom stöd till initiativ till att hindra våldsamma konflikter och förbereda och stödja fredliga lösningar av sådana konflikter,
- återuppbyggnad genom stöd till ekonomiskt, politiskt och socialt återuppbyggande av stater och samhällen efter konflikter för att förhindra att våldet trappas upp på nytt och främja varaktig fred.

Artikel 3

För att på ett bättre sätt bidra till hanteringen av konflikter och reagera på befintliga kriser skall EU ta hänsyn till

- utvecklingen av internationella rättsordningar, mekanismer för tvistlösning samt samarbetsarrangemang på regional nivå,
- institutionsuppbyggnad genom att öka effektiviteten inom afrikanska nationella institutioner för säkerhet och rättsliga institutioner, inbegripet för insatser mot terrorism, samt genom att fastställa särskilda åtgärder för att bistå afrikanska länder i genomförandet av sina åtaganden enligt

befintliga internationella instrument på alla relevanta områden, däribland kampen mot terrorism och olaga handel,

- stöd vid ratifikationen och det fulla genomförandet av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, som kan spela en viktig roll vid utformningen av nationella institutioner för kampen mot straffrihet. Detta innefattar en förstärkning av de rättsliga institutionerna, som spelar en viktig kompletterande roll i sammanhanget.

Artikel 4

EU inser att AU och afrikanska subregionala organisationer är de centrala aktörerna när det gäller att förebygga, hantera och lösa konflikter i Afrika och åtar sig följande:

1. EU skall sträva efter att öka sitt stöd till regionala arrangemang och ansträngningar för att förebygga konflikter genom att öka företagets ansvar, stärka rättsstatsprincipen, utbilda i konfliktförebyggande, bygga upp kapaciteten för bland annat politiska och ekonomiska analyser, system för tidig varning och förhandlings- och medlingskunskande, förbättra internationella sanktions- och verkställighetsmekanismer, utveckla mekanismer för att möta ekonomiska faktorer som är grogrund för konflikter och stärka banden mellan de regionala organisationerna liksom med lokala, nationella och regionala icke-statliga aktörer och andra medlemmar av världssamfundet. Ansträngningar för att stödja regionala och subregionala organisationer när det gäller konfliktförebyggande skall noggrant samordnas av gemenskapen och dess medlemsstater för att utveckla gemensamma initiativ och synergier, även genom gemensam planering när det är lämpligt.
2. EU skall fortsätta sitt stöd till och samarbete med AU när det gäller att förebygga, hantera och lösa konflikter i syfte att utveckla ett långsiktigt partnerskap, i synnerhet inom ramen för uppföljningen av toppmötet i Kairo.

Artikel 5

Eftersom Europeiska unionen erkänner att effektivt konfliktförebyggande kräver strategier för att skapa villkor för en stabil och mer förutsägbar internationell miljö och övergripande och balanserat stöd samt utvecklingsbistandsprogram för att avlasta det tryck som utlöser våldsamma konflikter skall EU sträva efter

- att stödja integrering av konfliktförebyggande aspekter inom ramen för den europeiska utvecklings- och handelspolitiken och dess associerade länders och regioners strategier,
- att vid behov införa konfliktindikatorer och verktyg för utvärdering av effekterna av fred respektive konflikter i utvecklings- och handelssamarbetet för att minska risken att bistånd och handel bidrar till konflikter samt att maximera dess positiva effekter på fredsskapande,

- att garantera att påtaglig utdelning snabbt når hela befolkningen,
- att förbättra samordningen mellan gemenskapens och dess medlemsstaters insatser på detta område,
- att förbättra utvecklings- och handelssamarbetet med regionala, subregionala och lokala aktörer för att säkerställa överensstämmelsen mellan initiativen och stödda afrikanska åtgärder,
- att samordna sina insatser med internationella finansinstitut.

Artikel 6

För att stärka Afrikas kapacitet när det gäller fredsfrämjande insatser åtar sig EU följande:

1. EU skall långsiktigt stödja förbättringen av kapaciteten för afrikanska fredsfrämjande insatser på regional, subregional och bilateral nivå samt de afrikanska staternas förmåga att bidra till regional integrering, fred, säkerhet och utveckling. Oaktat sådana kapacitetshöjande åtgärder skall gemenskapen och dess medlemsstater från fall till fall fortsätta att överväga att utnyttja sina egna operativa medel för konfliktförebyggande och krishantering i Afrika i enlighet med principerna i FN-stadgan och i nära samarbete med FN:s verksamhet i regionen vilka med framgång utvecklats genom operation Artemis i Ituriregionen i Demokratiska republiken Kongo. Vid sådana överväganden skall räckvidden för den kapacitet som har utvecklats inom ramen för Europeiska unionens krishanteringskapacitet beaktas, inbegripet utplacering av civil personal för fredsskapande insatser på längre sikt.
2. Medlemsstaterna och kommissionen skall utbyta information om alla åtgärder som vidtas för att stödja kapaciteten för afrikanska fredsfrämjande insatser i syfte att förbättra samordnings- och utvecklings synergier. Denna information skall sammanfattas i den årliga översynen av denna gemensamma ståndpunkt som föreskrivs i artikel 10.
3. Medlemsstaterna och kommissionen skall i högre grad prioritera land- och regionstrategier samt riskbedömning. Landstrategier kan utvecklas med hjälp av standardiserade indikatorer och med bistånd av expertgrupper. Vid riskbedömning och landstrategier skulle man tjäna på att i högre grad utnyttja lokalkunskap, inbegripet information från lokala experter som utbildats i tidig varning och riskbedömning.
4. Medlemsstaterna och kommissionen skall sträva efter att förbättra samordningen av bilaterala åtgärder till stöd för AU och de afrikanska subregionala organisationerna, i synnerhet Västafrikanska staters ekonomiska gemenskap,

Södra Afrikas utvecklingsgemenskap och den mellanstatliga utvecklingsmyndigheten, de centralafrikanska staternas ekonomiska gemenskap och Centralafrikanska ekonomiska och monetära gemenskapen när det gäller Afrikas resurser för fredsfrämjande insatser.

5. Medlemsstaterna och kommissionen skall systematiskt uppmana varandra eller ordförandeskapet att vid behov delta i övningar och seminarier som de anordnar för att stärka Afrikas fredsbevarande förmåga.
6. Samordning av och utbyte i fråga om verksamhet för att öka förmågan skall sökas med berörda tredje parter, särskilt Förenta staterna, Kanada och Japan, särskilt inom ramen för den politiska dialogen med dessa länder.
7. EU skall försöka att ytterligare förbättra sin samordning med FN och i synnerhet med avdelningen för fredsbevarande insatser (DPKO) beträffande all verksamhet som inriktas på att stärka Afrikas resurser för fredsfrämjande insatser.

8. EU skall analysera det bästa sättet att samordna medlemsstaternas insatser beträffande utbildning, utrustning och övningar. De viktigaste delarna av Brahimi-rapporten om FN:s fredsbevarande operationer, bland annat truppersnas samverkansförmåga samt lednings- och kontrollstrukturer, skall beaktas vid denna analys.

9. På ad hoc-basis skall EU överväga att vid lämpligt tillfälle och om det föreligger ett mervärde påbörja egna program för att öka resurserna, separat eller i anslutning till program som har initierats av enskilda medlemsstater. Sådana åtgärder kan sträcka sig från småskaliga observatörsuppdrag under övningar i fredsbevarande till mer omfattande utbildningsprogram.

Artikel 7

Medlemsstaterna skall fortsätta att föra en restriktiv vapenexportpolitik och fullt ut tillämpa EU:s uppförandekod för vapenexport från 1998. Medlemsstaterna och kommissionen är medvetna om att sådan tillgång och anhopning av vapen som överstiger de legitima säkerhetsbehoven kan vara en orsak till instabilitet och att stävandet av olaglig vapenhandel är ett viktigt bidrag till minskad spänning och försöning, och skall

- samarbeta med att främja internationell respekt för vapenembargon och andra relevanta beslut av FN:s säkerhetsråd samt stödja initiativ till att sådana åtgärder genomförs verkingsfullt,
- fortsätta att stödja och aktivt beakta regionala initiativ som bidrar till att förhindra och bekämpa olaglig vapenhandel,

- samarbeta för att uppmuntra associerade länder att ansluta sig till de principer som har antagits och de åtgärder som har vidtagits av EU. EU skall dessutom överväga stöd till afrikanska insatser för att förbättra kontroll av tillverkning, import och export av vapen, stöd till kontroll eller utrensning av överskott av handeldvapen samt stöd till afrikanska insatser för att ta itu med problem med handeldvapen i enlighet med rådets gemensamma åtgärd 2002/589/GUSP av den 12 juli 2002 om Europeiska unionens bidrag, för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av handeldvapen och lätta vapen ⁽¹⁾,
- fortsätta att stödja FN:s handlingsprogram mot olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen samt förhandlingarna om protokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, delar och komponenter till sådana samt ammunition, vilket utgör ett tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, vilket antogs vid FN:s generalförsamling den 31 maj 2001.

Artikel 8

Medveten om ekonomiska faktorerers betydelse för konflikter i Afrika samt diplomatiska och ekonomiska åtgärders potential för att förebygga och lösa våldsamma konflikter

1. skall EU

- sträva efter att åtgärda ekonomiska faktorer som underblåser konflikter,
- sträva efter att främja ytterligare integrering av Afrika i världsekonomin och stödja en jämn tillgång till fördelarna med och möjligheterna till en sådan över hela samhället,
- stödja ekonomiskt och politiskt samarbete, till exempel regionala stabiliseringsarrangemang, för att stärka förbindelserna mellan parter som en förebyggande och fredsskapande åtgärd efter konflikter,
- arbeta för att säkerställa att regionala åtgärder för integrering av handel, inom ramen för en politik som omfattar skyddsnet för sårbara grupper, stödjer förebyggande och lösning av konflikter,

2. skall EU också

- delta i främjandet av ett allmänt iakttagande av embargo som rör olagligt utnyttjande av och handel med mycket värdefulla varor och andra relevanta beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd samt stödja initiativ till att verkningfullt genomföra sådana åtgärder,

- aktivt arbeta för att finna metoder att stävja olagligt utnyttjande av naturresurser, vilket bidrar till att våldsamma konflikter bryter ut, trappas upp och fortsätter,
- vid behov använda ekonomiska och finansiella sanktioner mot aktörer som utnyttjar och förvärrar våldsamma konflikter. I detta sammanhang behöver man fundera ytterligare på den (positiva eller negativa) roll som den privata sektorn kan spela när det gäller förebyggande och lösning av konflikter.

Artikel 9

I konfliktens alla olika faser skall EU

- bedöma den viktiga roll som "icke-statliga aktörer" kan spela antingen för att underblåsa konflikter eller att bidra till att lösa eller förebygga dem; vilket förhållandet än är, behöver deras roll och hur de kan bidra positivt beaktas,
- uppmuntra tillämpningen av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet genom att se till att ett genusperspektiv beaktas vid planering, genomförande och utvärdering av en konflikts följder, behoven hos de olika aktörerna i konflikt samt nivån för och arten av deltagande i beslutsfattandet vid förebyggande, hantering och lösning av konflikter, inklusive fredsprocesser och fredsförhandlingar,
- på ett effektivt och övergripande sätt ta itu med konsekvenserna av väpnad konflikt på barn på kort, medellång och lång sikt, genom att utnyttja den uppsättning verktyg som står till förfogande och bygga på såväl tidigare som pågående insatser, i enlighet med EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt, som godkändes av rådet (allmänna frågor och yttre förbindelser) den 8 december 2003. EU skall också försöka påverka aktörer i tredjeländer (både regeringar, icke-statliga aktörer och väpnade grupper), så att verksamma åtgärder vidtas för att skydda rättigheterna för de barn som berörs av väpnade konflikter.

Artikel 10

För att avspegla behovet av att behålla fokus på en konflikt även efter det att den har börjat trappas ned och för att bidra till en mer enhetlig och systematisk strategi för efterkrigssituationer i Afrika skall EU

- vara redo att stödja säkerhetsreformer inom ramen för demokratiska principer, respekt för mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och sunt styrelseskick, i synnerhet i länder där våldsamma konflikter håller på att övergå i hållbar fred,
- fortsätta och befästa sitt stöd när det gäller att ta itu med problem med den destabiliserande anhopningen och okontrollerade spridningen av handeldvapen,

⁽¹⁾ EGT L 191, 19.7.2002, s. 1.

- öka sitt stöd till nedrustning och hållbar återanpassning av demobiliserade före detta soldater med särskild inriktning på genusbaserade behov och behov för barn som har värvats för att delta i militär verksamhet,
- öka sitt bistånd till röjning av kvarvarande landminor samt främja medvetenheten om minor och uppmuntra en förstärkning av Afrikas resurser för minröjning,
- fortsätta att stödja åtgärder för att underlätta återanpassning av fördrivna befolkningsgrupper efter konflikter, med beaktande av de relevanta riktlinjerna beträffande internflyktingar från FN:s generalsekreterares företrädare,
- uppmuntra försoning och stödja det återuppbyggnadsarbete som är nödvändigt för att ge länder möjlighet att efter konflikter på nytt inleda en långsiktig utveckling,
- skall i enlighet med rådets gemensamma ståndpunkt 2003/444/GUSP av den 16 juni 2003 om den internationella brottmålsdomstolen⁽¹⁾, i den politiska dialogen med de afrikanska motparterna upprepa sitt starka engagemang för att stödja Internationella brottmålsdomstolen och sin ståndpunkt beträffande de av USA föreslagna bilaterala avtalen om icke-överlämnande.

Artikel 11

En särskilt oroväckande fråga i Afrika är sambandet mellan religiösa gruppers radikalisering och dessas utsatthet när det gäller rekrytering av terrorister. EU skall bedöma möjligheten till samarbete på nationell och regional nivå på detta område och föreslå vägar att med hjälp av en rad olika instrument hantera detta problem i ett konfliktförebyggande och fredsskapande perspektiv. I detta sammanhang erinrar EU om det gemensamma uttalande om terrorism som antogs vid ministerkonferensen EU-Afrika i Bryssel (den 11 oktober 2001) samt det gemensamma uttalande om terrorism som antogs av ministerkonferensen EU-Afrika i Ouagadougou (den 28 november 2002).

Artikel 12

Med tanke på betydelsen av hiv/aids och epidemins utbredning på den afrikanska kontinenten är det nödvändigt att se till att kampen mot hiv/aids ingår som en integrerad del av EU:s strategier för att förebygga och mildra konflikter. I detta sammanhang skall det säkerställas att det i biståndet till fredsbevarande insatser ingår medvetenhet om och utbildning för förebyggande av hiv/aids.

Artikel 13

Rådet noterar att kommissionen avser att inrikta sina insatser på att uppnå målen och prioriteringarna i denna gemensamma ståndpunkt, vid behov genom lämpliga gemenskapsåtgärder.

Artikel 14

Denna gemensamma ståndpunkt och dess genomförande skall ses över årligen och om så erfordras ändras på grundval av en rapport från ordförandeskapet i samarbete med generalsekretären/höge representanten och kommissionen.

Artikel 15

Gemensam ståndpunkt 2001/374/GUSP upphör härmed att gälla.

Artikel 16

Denna gemensamma ståndpunkt får verkan samma dag som den antas.

Artikel 17

Denna gemensamma ståndpunkt skall offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 26 januari 2004.

På rådets vägnar

B. COWEN

Ordförande

⁽¹⁾ EUT L 150, 18.6.2003, s. 67.